



**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Varij hæreticorum personarum Trinita[t]em oppugnant. cap. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

di alia attributa, non accipiuntur alia processionis nisi verbi & amoris, secundum quod Deus suam essentiam, veritatem & bonitatem intelligit, & amat.

Ad tertium dicendum, quod (sicut supra habitum est) Deus vno simplici actu omnia intelligit, & similiter omnia vult. Vnde in eo non potest esse processio verbi ex verbo, neque amoris ex amore, sed est in eo solum vnum verbum perfectum, & vnus amor perfectus. Et in hoc eius fecunditas manifestatur.

Summa totius questionis.

Conclusio est. Non est alia processio in Deo, quam verbi, & amoris. Totius ergo huius questionis summa est, ita Deum esse vnum essentia, vt intra se ipsum producat Filium, & amorem, seu Spiritum sanctum, eiusdem omnino naturæ, personis tamen distinctos, nec plures aut filios, aut Spiritus, aut personas à Deo produci, ac proinde tres esse solum in Deo personas productione distinctas, sed essentia indiuisas, quæ doctrina Catholica aliquibus disputationibus altius est nobis examinanda.

DISPUTATIO CVIII.

An plures sint in Deitate personæ.

Varij heretici Trinitatem personarum oppugnant.

cap. 1.

Ex veteri testamento, & Rabinorum testimonio pluralitas personarum in diuina natura adstruitur, cap. 2.

Personarum Trinitas contra Iudeos ex nomine tetragrammato ostenditur. c. 3.

Idem contra hereticos ex veteri & nouo testamento monstratur. cap. 4.

CAP. V. I.

Varij heretici Trinitatem personarum oppugnant.

QUANTUM de modo procedendi personarum, & de cuiusque proprietate speciatim multa inferius dicturi sumus, oportet tamen, ante omnia numerum earum, & naturam explicare, & fide certa statuere, quandoquidem Beatus Thomas in hac questione & numerum personarum, & processionum definit, Numerum vero, de quo præsens est nobis controuersia, præter Iudeos omnes, innumeri etiam heretici expresse negarunt, asserentes ita esse vnum Deum, vt non solum vna sit eius essentia, sed etiam persona. Primus author huius erroris, teste Epiphano heretico 37. fuit Noetus Asianus ex vrbe Ephesi, vnde & Noetiani dicti sunt. Quem idem asserit Epiphanius, ante sua tempora vixisse centum triginta, plus minusue annis. Verum multo antiquior Noeto Praxeas videtur eundem errorem docuisse, vt colligitur ex Tertulliano lib. de præscriptionibus aduersus hereticos cap. vltimo in vltimis verbis. Post hos omnes (inquit) etiam Praxeas quidam hæresim introduxit, quam Victorinus corroborare curauit. Ille Deum Patrem omnipotentem Iesum Christum esse dicit, hunc crucifixum passumque contendit, mortuum præterea se ipsum sibi sedere ad dexteram suam cum profana & sacrilega temeritate proposuit. Idem scribit in libro contra ipsam Praxeam cap. 1. in principio, Ex quibus liquet, Participatissimam hæresim, quæ communiter tribuitur Sabellio, multo esse illo antiquiorem. Cum ergo Praxeas, sicut Sabellius (de quo postea) dicat patrem omnipotentem incarnatum, cum eodem etiam Sabellio Trinitatem personarum in vnam plane confundit, quare Tertullianus in libro contra ipsam statim ab initio Trinitatem personarum in vna natura probare contendit. Fuit hic Praxeas primus, qui teste Tertulliano, ex Asia hanc hæresim Romam inuexit. Pro hac sententia refert Augustinus lib. de hæresibus cap. 41. Hermogenianos ab Hermogene, sicut etiam Praxeianos à Praxeas, sed apud alium neminem ex antiquioribus legi. Hermogenem in hac fuisse sententia. Antetempora quoque Tertulliani in eodem errore fuerunt aliqui Montanistæ, Græce nuncupati κατὰ φηγάς, Kata Phrygas quorum authores, vt asserunt Euseb. lib. 5. Hist. cap. 14. & 18. fuerunt Montanus, & Priscilla, & Maximilla: & ex gente Phrygia nomen sumpserunt: quemadmodum teste Philastro, iidem etiam Donatiani sunt appellati, à quodam Donato, qui per Africam eandem hæresim seminauit: dicti quoque sunt, vt notat Epiphanius hæres. 48. Tascodrugitæ.

Patres tamen antiqui de his Montanistis contraria docuisse videntur, nam Epiphanius non solum hunc errorem Montanistis non adscribit, verum etiam hæresim citata de illis sic ait. De Patre autem, & Filio, & Spiritu sancto, similiter sentiant, vt sancta Catholica Ecclesia. Quamobrem August. lib. de hæresibus cap. 26. erroribus Montanistarum hunc non annumerat: contra vero Hieronym. Epistola ad Marcellam contra Montanum, quæ est 54. de eisdem ita scribit. Trinitatem in vnius persone angustias cohebant. Verum Nicephorus lib. 4. histor. cap. 12. paucis hanc licet diremisse videtur. Montanus (inquit) de diuina Trinitate, & mundi creatione eadem nobiscum docuit, nonnulli tamen ex sectatoribus eius postea tres diuinitates substantias, vnam esse sunt opinati. quamus ergo Montanus ipse recte de Trinitate lenisset, aliqui etiam eius discipuli postea prædictum errorem fuisse sequuti. Id quod ex Tertulliano lib. de præscriptionibus aduersus hereticos cap. 52. perspicue constat, vbi ait. Accesserunt alij heretici, qui dicuntur secundum Phrygas (græce κατὰ φηγάς) sed hanc non vna doctrina est. Sunt enim qui Kata vocant dicuntur, sunt qui secundum Aeschinem pronuntiantur. Et sunt Kata Aeschinem hanc habent: quæ addunt etiam sunt Kata Aeschinem ipsum esse filium, & patrem. Illi hoc, vt dicant Christum ipsum esse filium, & patrem. Ergo Kata Phrygas, seu Montanistæ, qui dicebantur Kata Aeschinem, hoc est secundum Aeschinem, prædictam hæresim tradiderunt. Et quamquam thore Aug. lib. de hæres. c. 86. Tertullianus post medium ætatem ad Kata Phrygas transiit, tamen non est, vt vtrum illis, qui Kata Aeschinem dicebantur, adhaerere eis, qui Kata Aeschinem dicebantur, de quo Basil. lib. 2. contra Eunomium prope finem ait, Montanus solus contra Spiritum insinuat, alius videtur fuisse.

Postea prope tempora Epiphaniij hanc hæresim suscitauit Sabellius, à quo communiter dicta est Sabelliana, quod auctore & doctore Sabellius.

Dei omnam esse personam hereticici qui dam docent Epiphanius. Noetus. Tertullianus.

lio, vtriusque Augusti, haeresi 41. multo frequentior, quam ante fuerit. De Sabellio Epiphanius, haeresi 26. sic scribit. Sabellius quidam surrexit in temporibus non adeo prius, reuens enim est hic, à quo Sabelliani appellati: quare quod asserunt Aug. & Philaster, quos sequitur Alphonsus de Castro verbo, Deus, haeres 3. Sabellium videlicet fuisse Noeti discipulum, ea solum ratione verum esse potest, quia illius doctrinam fuerit sectatus. Hic Sabellius, ut asserit Sander. 7. de visibili monarchia haeresi 50. fuit Afer Pentapolitanus eiusque discipuli Patropassiani sunt appellati, teste etiam Augusti, quia cum solum vnam personam in Deo esse faceretur, quam & Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, non vt tres personas, sed vt eandem tribus nomenclaturis appellabant: consequenter dicebant, patrem incarnatum, passum, & mortuum fuisse, vt de Noeto expresse narrat Epiphanius haeresi 57. Augustinus vero miratur Epiphanius, quod de Sabellianis dixerit, similia Noeto dogmatizasse, praeter hoc, quod dicunt Patrem non esse passum: miratur vero quoniam discipuli Sabellij, frequentius Patropassiani, quam Sabelliani, non ob aliud dicebantur, nisi quia asseriebant cum Noeto, Patrem incarnatum, passum, & mortuum fuisse. Ergo quidem simile, quid non reperi in Epiphaniis: solum enim de Sabellianis ait, hic similiter, vt Noetiani, paucis quibusdam exceptis docuit. Quae tamen illa sint ipse non explicat.

Post Sabellium eidem errori adhæsit Paulus Samosatenus, vt testis est Epiphanius haeresi 65. & Nicephorus lib. 6. historiae cap. 27. qui (vt ait Epiphanius) postquam electus fuit Episcopus Antiochie in haeresim lapsus est: deinde Photinus Episcopus Simoniensis, cuius meminit Epiphanius haeresi 71. huius autem errorem, cum tam Catholicis, quam Arianis auge ferrent, quod Trinitatem personarum omnino negaret, ab Imperatore Constantino obtinuerunt, vt Concilium Simoniense conuocaret, in quo Episcopi volentes damnare Photinum, Arianæ haeresi adhæserunt, vt infra dicemus. Hos praeterea sequutus est Priscillianus Episcopus Abulensis, vt est apud Leonem primum Epistola 93. alias 91. ad Turibium cap. 1. qui propterea Caesar Augustus episcopali iudicio in concilio damnatus est. Iam vero, vt refert Sanderus lib. 7. de visib. monarch. haeresi. 228. & Prateolus verbo, Deistæ, tempore Pij IV. sub anno 1564. orti sunt Deistæ, seu Trinitarii, qui cum in Deo tres hypostases confiterentur, tres personas negabant, nescio quid per substantiam intelligentes. Denique vt refert idem Sanderus haeresi 227. Seruetus natione Hispanus, cum in Africâ traiciens Alcoranum didicisset, Mahumetanis, & Iudeis plane conlensit, vnicam tantum in diuina natura personam affirmans: eum sequuti sunt Georgius Blandrata, & Franciscus Davidis,

CAPVT II.

Ex veteri testamento, & Rabbinarum testimonio pluralitas personarum in diuina natura asseruitur.

A Nequam aduersos haereticos Trinitatem personarum ex noua scriptura deducamus, opus est contra Iudeos, qui veteri testamento solum fidem habent, idem mysterium comprobare, atque suorum Rabbinarum testimoniis eos convincere. Supponendum autem in primis ex est, è Abulino opusculo quodam de Trinitate, & Nicolao de Lyra in opusculo contra Iudeos, quod ha-

betur 6. tomo Glossæ ordinariæ, licet non possit ex veteri testamento mysterium hoc ita monstrari: vt negantes manifeste contradictionis arguamus; nihilominus esse aliqua in eo testimonia, quæ si expositionem rationi magis consentaneam, & antiquis etiam Rabbis non ignotam sequamur, hoc mysterium Trinitatis, aut pluralitatis saltem personarum non obscure prædicant. Huius rei non ignarus Epiphanius in libro Ancorato sic ait: Vna Deitas à Moyse præcipue annunciata est, personarum dualitas vehementer à prophetis prædicata, Trinitas vero personarum in Euangelij manifesta facta est. Adde quædam esse loca veteris testamenti in nouo explicata, quibus non modo Catholicis, sed etiam hæreticis, qui nouo testamento credunt, Trinitatem vel aliquam illius personam certo probare possumus: ea vero cap. 4. recenserebimus.

Iam ergo testimonia veteris testamenti contra Iudeos proferamus. Primo probati solet ex illo Genesis primo. In principio creauit Deus, vsque ad illud, & Spiritus Domini ferebatur super aquas: hinc colligitur mysterium Trinitatis Augustinus lib. de Genesi ad litteram imperfecto cap. primo. Origines & Rupertus in eum locum, ita vt in principio, idem sit quod in Filio, seu in verbo, quod est secunda persona. Spiritus autem Domini, qui referebatur super aquas, sit tertia in Trinitate persona, quam Spiritum vocamus, cui expositioni fatetur Rabbi Eleazar in eum locum, quem refert Marfil. Ficinus lib. de religione Christiana c. 31. nam eum locum interpretatus dixit, non est creatus mundus nisi per verbum, vel cum verbo: sicut habetur in Psal. 32. Verbo Domini caeli firmati sunt. Hieron. in questionibus super Genes. in principio sic ait: Perique existimabant sicut in alteratione Iasonis, & Papii scriptum est, & Tertullianus in libro contra Praxeam disputat: nec non Hilarius in expositione cuiusdam Psalmi affirmat, in Hebræo haberi, in Filio fecit Deus caelum & terram: quæ si ita essent inde persona Patris, & Filij aperte colligeretur: At in Hebræo non ita haberetur, vt bene aduertit Hieronymus. dicitur enim בראשית Beresht, quæ vox principium, seu caput solum apud Hebræos significat: nullo modo Filium. Quare omnes conuertunt, aut in principio, vt vulgata, & 70. Symachus, & Theodotius, aut in capite, seu in capitulo, vt Aquila; tamen si Hilarius in Psalmum 2. parum à principio dicat, בראשית Beresht, tria significare apud Hebræos, in principio, in capite, in Filio. Tertullianus vero, cuius etiam meminit Hieronymus. libro aduersus Praxeam cap. 5. refert, solum aliquos asserere, in Hebræo Genesim ita incipere. In principio Deus fecit sibi filium, quorum sententiam ipse non probat: est enim merum figmentum. Nihilominus Hieron. docet voce illa, in principio, posse denotare filium; non quia vox ipsa filium significet: sed quia de filio incarnato dictum est illud Psalm. 39. In capite libri scriptum est de me.

Verum ex prædicto testimonio, omnibus pensatis, non video mysterium Trinitatis probari, quia vox בראשית Beresht, nullo modo significat Filium, vt contra Hilarium notauit Hier. sed initium, aut caput, quod idem est: ibi initium temporis denotat, vt inquit Hieronymus. & Tertullianus lib. contra Hermogenem cap. 19. & multi alij. Tum quia illud Psalmi 39. in capite libri, non recte refertur ad initium Genesim, sed aut ad initium libri Psalmorum, cum dicitur in 1. Psalmo, sed in lege Domini voluntas eius, vt docent Augustinus & Rufinus.

Rufinus:

1. Testim. ex Genes. non conuincit. August.

7. Orig. Rupert. Rabbi. Eleazar.

Primâ rati. Vulgata. Symach.

Theodot. Aquila. Hilari. Tertull.

Hierony.

8.

Vox hebraica, quæ vertitur principium non significat Filium. Tertull.

Augustinus. Rufinus.